

Ústní tradice cantiones v českých zemích a její otisk v pozdně středověkých rukopisech

Abstrakt

Prameny dochované v českých zemích nabízejí rozsáhlý soubor cantiones, tj. latinských jednohlasých nebo vícehlasých duchovních písní, které poskytují bohatou základnu pro výzkum jejich tradice a transmise v pozdním středověku. Ačkoli jsou předmětem vědeckého studia již půldruhého století, velkou část literatury limituje použitý přístup, ať už jde o filologickou metodu, která v dochovaných pramenech cantia spatřovala prostředek k nalezení jeho archetypu a ve variantách zápisu pouze chyby k emendaci (Mužík, Černý), nebo o nacionalistickou předpojatost (Nejedlý). V případě chorálu badatelé ukázalo, že tradice středověké hudby byla silně ovlivněna ústní transmisí (Treitler, Hucke), a proto by se na ni mělo nahlížet z perspektivy jiné, blízké etnomuzikologii (Jeffery). Ačkoli některé práce z poslední doby tento přístup reflektují (Gancarczyk), nebyl dosud ověřen na větším souboru písní ani nebyly systematicky nastíněny jeho důsledky.

Má studie několika desítek písní zaznamenaných kolem roku 1410 v rukopisu CZ–VB 42, které, jak dokládám na vybraných pramenech, přežily a vzkvétaly i v následujícím století, ukazuje rozmanitost žánru a také to, že navzdory nástupu polyfonie nadále převládaly jednohlasé skladby. A co je nejdůležitější: dokládá, že melodie písní se běžně učily z paměti. Druhá část mé práce, případová studie *Cedit hiems eminus*, cantia tradovaného v několika hudebních a textových úpravách, ukazuje, že z pramene do pramene se kopírovala pouze jeho polyfonní verze, ačkoli někdy text a notace pocházely z různých předloh. Zdá se však, že starší jednohlasé nebo dvojhlasé verze písní se předávaly převážně ústně. Na rozdíl od filologického přístupu navrhuji, abychom na jednotlivé opisy takových písní hleděli jako na otisky výchozí orální kultury pozdně středověkých cantiones, ze kterých o ní můžeme vyvozovat relevantní závěry.